

Hittérítési tudósítások,

az evangyéliomnak pogányok közötti terjesztéséről.

Melléklet

a magyar protestans egyházi és iskolai

„**FIGYELMEZŐ**“-höz.

1. szám.

Amerika. I.

(Egy szám ára : 2 kr.)

Azon a napon, midőn a mi Urunk Üdvözítőnk Jézus Krisztus mennybe ment, tanítványaihoz lépván, mondá: „Teljes hatalom adatott nekem mennyen és földön; azért elmenvén, tanítsatok minden népeket, megkeresztelvén őket Atyának, Fiúnak és szent Léleknek nevébe“. E szavairól ismerünk rá benne világosan az élő Isten fiára, kié az egész világ. Mert ezzel azt mondja tanítványainak: „azon üdvösség, melyet az embereknek a szent keresztség nyujt, terjedjen ki minden emberekre a világon. Ti pedig elmenvén, prédikálástok és kereszteléstek által vigyétek azt meg minden népeknek. Ha pedig ez valamikor nehezen fog esni, például valamely egészen nyers és vad nép közt: ne veszítsétek el a bátorságot és ne féljetek semmi veszedelemtől; mert nekem elég hatalmam van titeket megőrizni és prédikálástokat megáldani“. Mikép szólhatna és parancsolhatna így Jézus, ha nem volna Isten fia? — E parancsolatoknak az apostolok és első keresztyének hiven engedelmeskedtek. Így lett most, 1800 év után az első 11 keresztyénből 300 millió keresztyén, nem tekintve azon számtalan milliót, kik azóta elaludtak. És kivéve Törökországban a muhamedánusokat s a mindenfelé szétszórt zsidókat, Európa csupa keresztyénekből áll.

De hogy áll a dolog a többi földrészben, Amerikában, Áfrikában, Ázsiában és Ausztráliában? A keresztyének mindig buzgók voltak, onnan kávé, cukrot, rizst hozni; de ezért a Jézus Krisztus tanítását és a szent keresztséget odavinni: ebben a keresztyének sokáig nem buzgólkodtak. És így az 1200 millió emberből, kik a földet lakják, még 800 millió pogány van, kik Jézus Krisztusról semmit sem tudnak. — Minden órában átlagosan 3600 ember hal meg, s ezek közt tehát 2400 pogány. Ha már óránként ennyi pogány lélek áll meg Üdvözítőnk trónja előtt ilyen panaszszal: „mi felőled és üdvösségedről semmit sem tudunk; keresztyéneid nekünk arról semmit sem szóltak“. Mit gondoltok, mit kell erre Krisztus urunknak felelnie? Nem kell-e felgerjednie, hogy utolsó parancsolatját oly kevésé tiszteltük s nem fogja-e kezünkben ama lelkeket követelni? — Ha tehát megváltója és a sze-

gény pogányok ellen véteni nem akar: minden keresztyén tartozik imádságával és adományával közreműködni, hogy a Jézus Krisztus általi üdvösségről szóló tudósítás a szegény pogányokhoz eljusson. Ez földadata Isten segédelmével e lapoknak is. Céljuk ugyanis elbeszélni a szegény pogányok szükségét, és mikép kezdték el a keresztyének, hogy rajtok segítsenek. És pedig szólni fog az 1. sz. az éjszaki és legdélibb Amerikáról, a 2. sz. Amerika többi részeiről, a 3. sz. Áfrikáról, a 4. déli Ázsiáról, az 5. keleti és éjszaki Ázsiáról, a 6. Ausztráliáról. És e rendet a következő években is megtartjuk. Adja Isten e földatra az ő áldását! Ámen.

Az eszkimók Grönlandban.

Ha Kopenhágában, Dánia fővárosában, hajóra ülven, 5—6 hétig az éjszaki tengeren éjszak-nyugot felé evezünk, végre egy kopár, sötét-barna sziklával és fehér hóhegyekkel teljes nagy félszigetre akadunk. Ez Grönland, — hideg és nagyon szomoru ország ez. A tél egész júniusig tart, s a hideg sokszor akkora, hogy tőle kövek is megrepedeznek. Ekkor a levegő apró jégrézecskekkel van megtelve, a tenger fagyfüsttől gőzölög, mely hólyagokat sziv ki a bőrön; a lakosok közt pedig éhség tör ki, mivel a tengeren nem mehetnek élelmök után. Éjszakon, péld. a Disko-öbölnél a nap november végétől január közepéig föl nem kel, úgy hogy a szakadatlan éjt csupán a holdvilág, az éjszaki fény és a hó visszfénye világosítja meg némileg. Bekövetkeznek azután a meleg hónapok is, t. i. június és július, midőn amaz öbölnél a nap le nem megy, hanem csak nyugotrol kelet felé visszavándorol, hogy ott ismét új pompában föltámadjon. De e nyári időben is a földnek csupán felülete enged ki. Természetes, hogy itt kevés növény diszlik, csupán mohok és bogycok s alacsony bokrok juharból és nyirből; és csak a tenger árapálya által küld oda Isten csónakoknak és szerszámoknak való fát éjszaki Ázsiából és Amerikából. Állat sem lakhatik ott sok; hanem a tenger lakói s ragadozó és vízi madarakon kívül leginkább csak hófajd, fehér nyul, kék és szürke róka, kutya (mely azonban nem ugat, hanem csak morog), iramszarvas és jeges-medve található. — Ez országban 6—7000 eszkimó-törzsű ember lakik. Ezek bőre sötét-szürke, arcuk barnás átvilágító pirossal, alacsony testalkatúak és széles vállúak. Ruházatuk felső és alsó öltönyből áll, melyet mint az inget fejkön keresztül vesznek föl. Az alsó öltöny madár- és iramborból készül befelé fordított tollal és szőrrel, a felső tengerikutya bőrből kifordított szőrrel. Ehhez járul nadrág, harizsnya és csizma, és pedig férfiaknál és nőknél egyiránt, csak hogy a női öltözet a varrás többnyire piros szíjakkal vagy gyöngyökkel van csinosan beszegve. Konyhóik kövekből és földből építvék, ócska bőrökkel vannak befödve s néhány ablakkal ellátva, melyek tengeri-kutyák finoman összevarrt beleiből készülnek; a bejárás pedig derékszögű alacsony folyosó, mely a szelet és hideget feltartóztatja. Itt ülnek télen mindnyájan együtt. Középett egy tuskón áll a halzsir-lámpa, melynek belét moh képezi; fölötte az üst, mindkettő puha kőből faragva. E mellett a nők ruhavarrással vagy főzéssel vannak elfoglalva, kivéve, midőn künn a konyhót igazgatják, vagy a csónokokat tengeri kutyabőrrel huzzák be. A férfiak pedig az alacsony padon nyújtózkodnak, — mely a falnál végigvonul, — kipihenvén nappali fáradalmaikat, midőn kis csónakjaikban, a „k a j a k“-okban, a sik tengeren tengeri kutyákra vadásztak vagy halásztak. De nyáron mindnyájan ujongva hagyják el téli

lakásaikat, s tengeri kutyabőrökből készült sátorok alatt laknak. — Főélelmök apró halakból áll, melyek júniusban és júliusban olyan bőséggel jönnek az öblökbe, hogy néhány óra alatt egész bárkákkal lehet belőlök meríteni; ezek aztán a levegőn sziklákon megszáritva, a kenyeret helyettesítik. Ehhez járul a tengeri madarak, írámszarvas és kivált a tengeri kutya husa. Ez utóbbi a grönlandiak legbecsesebb eledele, elannyira, hogy egyikök a mennybeli üdvösségről hallván beszélni, azt kérdezte: van-e ott sok tengeri kutya? A tengeri kutya ugyanis bőrével ruhát és takarót, vérével levest, húásával eledelt, hájával zsiradékot és világítást, csontjaival szerszáanyagot, idegeivel czernát, bélével tömlőt és ablaktáblát szolgáltat számukra. Különösen kedves eledelök azonban a friss, rothadt vagy félig kikelt tengeri madártojás, melyet néhány növénynyel és halzsirral összekeverve télére bőrszakban tesznek el. — Ilyen egyhangu szegényes életet élnek ez emberek mintegy 50 éves korukig. Ekkor többnyire oldalnyilalásban hálnak meg; s egy rakás kő védi holt testöket, nehogy hollók, rókák és kutyák felfalják.

A grönlandiak csöndes, jámbor nép, mely külön előljáróság és törvények nélkül folytatja életét. Veszekedést és civakodást, káromlást vagy szidalmat nálok alig lehet hallani, s ha sérelmet szenvednek, ezt többnyire dalverseny által bosszúlják meg, mely abból áll, hogy felváltva gúnydalokat mondanak egymásra, s a kié az utolsó szó és a jelenlevőket leginkább megnevetteti, az a győztes. Ennélfogva midőn egykor vad matrózok jöttek országokba, megvetőleg mondák rólok: „Ezek az emberek eszöket vesztették; a bolondító víz (pálinka) örültekké tette őket; s midőn később csöndes, jámbor keresztyéneket ismertek meg, ezekről mondák: „ez csaknem oly jó erkölcsű, mint mi; már ember (azaz grönlandi) kezd lenni“.

De e külső becsületesség mellett mégis lelkeik fölött pogány tudatlanság és bűn bőven uralkodik. Vallásuk eszelős, gyakran gyermekes vélemények vegyülete. Eszmekörükben főszerepet játszik a nap és hold. A hold férfi, ki nővérét, a napot most is még kergeti az égen, mint hajdan a földön kergette, midőn éjszaka a Diszko-öbölnél laktak. — A föld az ő nézetök szerint oszlopokon nyugszik, melyek korhadtak s ezért koronként ki kell javítani: mit a papok (angekok) tesznek. Ezek általában nagy tiszteletben állnak, mivel egyedül ők társaloghatnak fensőbb szellemekkel. Ilyen kettő van. Egyik jó, Torngarsuk, ki az emberekkel nem törődik, mivel annál sokkal magasztosabb; ezt a kisebb szellemekre bizza. A rossz szellem pedig egy vén asszony, Torngarsuk nagyanyja. Ez előbb a föld kebelében ül egy nagy házban, hová csak egy, és pedig nagyon veszélyes ut vezet, meredek helyeken, forgó kerekeken stb. keresztül. Házának ajtaja előtt haragos tengeri kutyákból álló őrség vigyáz. Lámpájának olajedényében különféle tengeri madarak úszkálnak, s azon borzasztó kigyók, melyek a vén asszony haját képezik, okai, hogy a cethalak és tengeri kutyák a grönlandi partoktól eltávozván, e házba mennek. Ezen az angekokok segíthetnek. Ezeknek t. i. van egy őrszellemök, tornákjok; ez megóvjá őket, hogy a veszedelmes úton s a tengeri kutyai őrség mellett elhaladhassanak. Ott megfogván a vén asszony haját, a kigyókat kitépik, s akkor a cethalak és tengeri kutyák eltávoznak, hogy a grönlandiak megfoghasák, — azután pedig a tornák a papokat ismét visszavezeti. — Azonkívül a tornák a papot egy tengerparti barlangba Torngarsukhoz vezeti, hogy az időjárásról, halfogásról, betegségekről stb. tanácskozzanak; mire az angekok (pap) bizonyos védszert ad az embereknek, péld. egy hollófejet vagy róka-állkapcsot, vagy sólyonkormót.

Épen ezért a papokat többre is becsülik, mint magokat, ama nagy szelleme-
ket, kiknek számára nincs is semmi isteni tiszteletök. És ha a papok vala-
mely lányra vagy nőre ráfognak, hogy boszorkány, azt azonnal agyon köve-
zik és a tengerbe vetik. Általában a nőneműek ezek a pogányok nem becsü-
lik; s ha lány születik, azt mondják: „valami jelentéktelen született!” sőt a
szülők néha sirnak is e miatti bánatukban. Ha pedig a gyermekágyas nő
meghal, s nincs más anya, ki a kis gyermeket szoptatná, legkevésbé sem vo-
nakodnak az élő gyermeket az anyával együtt eltemetni. „Mert hiszen — így
mentegetik magokat — ugyanis éhen kellene halnia vagy agyon sirná magát“.

Ennélfogva látjuk, mennyire szükséges, hogy ezen pogányoknak is hir-
dettessék Krisztus evangélioma, ki az örök életre vezető egyetlen utat kijel-
lentette, és ki mind halálíg példát adott, hogy egymást, nem- és korkülön-
ség nélkül szeressük.

Ezt az evangéliomot el is vitték hozzájuk. Első ízben 1721-ben a ke-
gyes IV. Frigyes, dán király által gyámolítva, egy norvégi pap ment Grön-
landba, és pedig feleségével és 4 gyermekével együtt. Neve Egede János.
Ez csupa szeretetből e szegény pogányok iránt, számtalan viszontagság közt
15 évig prédikálta ott az evangéliomot, mint Jézus Krisztus megparan-
csolta. Kivüle 1733-ban herrnhuti hittérítők jöttek oda, kik közül 100 év
alatt épen 100 egyén szentelte életét és tehetségét e pogányoknak. Így törté-
nt, hogy a kopenhágai dán ténitő intézet ott 1859-ben 8 egyházzal birt,
melyek közül a 4 déliben 3845 keresztyén volt. A herrnhutiak missiójának
pedig, 1863-ban volt 5 egyháza, 20 ténitő-testvérrel és 1907 lélekkel. Ékkép
Grönland egész nyugoti partja keresztyén tartományyá lett és csupán dé-
len akad még egy-egy nem kereszttelt pogány. Mikép történt ez, Isten sege-
delmével, arról a későbbi számokban lesz szó, ha Isten úgy akarja, míg a
legközelebbi szám az amerikai vörös bőrűeket fogja ismertetni.

Te pedig, Ur Jézus Krisztus, kinek ótalma és áldása alatt jutott az
evangéliom e szegény pogányokhoz, fogadd el hálánkat, hogy az üdvösség
híré e hideg, szomorú országba is eljuttattad. Elismerjük azt is, hogy mi ez
utolsó parancsolatod teljesítésére még nagyon keveset tettünk. Jobban kel-
lett volna meghálálnunk a nekünk ajándékozott üdvösséget és azon áldáso-
kat, melyeket szép hazánkban nyújtottál. Kérünk egy uttal, bocsáss meg,
hogy így ellened és ama szegény pogányok ellen vétettünk. De jövőre hi-
vebbek leszünk: azt ígérjük ma. Erősíts ebben szent Leelked által, és segíts,
hogy az üdvösség, melyet a keresztfán szereztél, minél előbb az egész vi-
lágra eljusson. Segíts ebben örök szeretetedért! Amen.

 A „Hittérítési tudósítások“ egyes számai külön
is kaphatók: Pozsonyban Szeberényi Lajos evang. lelkész ur-
nál, Debreczenben a könyvárosoknál.